

TÜRK DÜNYASI

Mayıs Ayı Gündemi

ÖNSÖZ

Türkiye'nin yakın jeopolitik havzalarında, soğuk savaş sonrası oluşan belirsizliklerin etkileri fazlasıyla hissedilmekte ve önemli gelişmeler peşisıra yaşanmaktadır. Sakarya Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (TÜRKMER), bu hengame içinde Türk Dünyası ülkelerinde yaşanan önemli siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmeleri bölgeyle ilgilenen araştırmacılar ve kurumlar için derlemek ve bu faaliyeti sistematik olarak sürdürmek çabası içindedir.

Mayıs ayında Türk Dünyası'nda yaşanan önemli gelişmeleri sizlerin ilgisine sunuyoruz.

SAKARYA
ÜNİVERSİTESİ
T Ü R K M E R

AZERBAIJAN

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Azerbaycan'da 'Büyük Dönüş' Hazırlıkları Yapılıyor

Azerbaycan'da Karabağ Savaşı'nın ardından, işgalden kurtarılan topraklar bu ayın gündemindeki başlıca konuydu. Ağdam, Şuşa, Fuzuli gibi önemli yerler ile ilgili ziyaretler, projeler ve planlar gerçekleştirildi ve bu plan gündemde «**Büyük Dönüş**» adı ile yer aldı.

İlk olarak; Milli Meclis'te Şuşa'nın kullanımına ilişkin bir yasa tasarısı kabul edildi. Tasarı; Şuşa topraklarındaki anıtların restorasyonunu, korunmasını, incelenmesini, mimari ve kentsel planlama faaliyetlerini, reklam faaliyetlerini ve ayrıca çeşitli düzeylerde ve diğer alanlarda etkinliklerin düzenlenmesini kapsamaktadır.

Aynı şekilde Zengilan şehrinin yeniden yapılandırılması ve restorasyonunu içeren **Zengilan Planı** da gündemde yerini aldı. Eski yerleşim yerlerinden ayrılmak zorunda kalan kişilerin, kısa süre içerisinde Zengilan'a döndürülecekleri haberlerde bildirildi.

Bunun yanı sıra gündemde sık sık Cumhurbaşkanı İlham Aliyev ve eşi Mehriban Aliyeva'nın bölgeye olan ziyaretleri paylaşıldı. Cumhurbaşkanı ve eşi ilk olarak **Fuzuli'de** yapılacak bir meslek yüksekokulunun ve 180 yataklı Fuzuli Merkez Hastanesi'nin temel atma törenine katıldılar. Bu ziyaretlerle ilgili haberlerde Cumhurbaşkanı'nın «**Bu topraklara, ana topraklarımıza döndük ve sonsuza kadar burada yaşayacağız.**» cümleleri ana başlık olarak göze çarptı.

Yine Ağdam için de yer alan haberlerde **Ağdam'a Büyük Dönüş** başlıkları altında, bölgede yeniden imar çalışmalarının yapıldığı, yeni altyapıların kurulduğu ve şehrin yeniden canlandırıldığı gündemde ilgi uyandıran başlıklar arasındaydı.

Yeniden inşa edilen şehirlerden biri olan Şuşa'yla ilgili olarak da medyada çok sayıda habere yer verildi. Ermeni saldırıları neticesinde Şuşa'da 25 okul, 31 kütüphane, 17 kulüp, 8 kültür evi, 4 teknik okul, 2 enstitü şubesi, 7 anaokulu, 4 sinema, 5 kültür ve eğlence parkı, 2 sanatoryum, 2 turizm ofisi, 2 otel, Şuşa Devlet Müzesi, Şuşa Devlet Dram Tiyatrosu, Şuşa Televizyonu, Şark Müzik Aletleri Fabrikası, Devlet Sanat Galerisi, Çocuk Sağlığı Okulu yağmalandığı, yakılıp yıkıldığı bildirildi. Haberlerde, bu bölgede de inşaat ve restorasyon çalışmalarına başlandığı duyuruldu.

Ermenistan'ın, Mayın Haritalarını Sunması Bekleniyor.

Azerbaycan'ın Mayıs ayındaki gündeminde; Türk Ombudsmanı ve İslam İşbirliği Teşkilatı Ombudsmanlar Derneği Başkanı Şeref Malkoç başkanlığındaki bir heyetin, 14-19 Eylül 2021 tarihlerinde Ankara'da Şuşa, Ağdam ve Tatar'da gerçekleştirilen saha araştırmasının sonuçlarına dayalı sundukları rapora da yer verildi. Heyetin **Azerbaycan'da yüz binlerce patlamamış mayının bulunduğu** bölgeleri ziyaret ederek mayın temizleme süreci hakkında bilgi sahibi olduğu da kaydedilen bir başka husustur. Raporun amacının; yerinden edilmiş Azerbaycan vatandaşlarının **geri dönüşü için Ermenistan'ın Azerbaycan'a mayın haritalarını sunmasını teşvik etmek**, işgal süreci ile ilgili uluslararası düzeyde bir farkındalık yaratmak olduğu aktarıldı.

Ermeni Vandalizmine Avrupa'nın Dikkati Çekilmek İsteniyor.

Fransa ziyaretinde bulunan Kafkas Müslümanları Ofisi (CMO) Başkanı Allahşükür Paşazade, 2 Mayıs'ta Strasbourg'da **Avrupa Konseyi Başkan Yardımcısı Bjorn Berg** ile bir araya geldi. Haberlerde paşazade'nin Azerbaycan devletinin kazandığı zaferin ardından kurtarılmış topraklarda yürütülen imar çalışmaları bağlamında Avrupa Konseyi Genel Sekreter Yardımcısı'nın dikkatini bir dizi önemli noktaya çektiği belirtildi. Paşazade, işgal sırasında İslam dini eserlerine yapılan saygısızlık ve yıkımın yanı sıra Hristiyan ve diğer dini mekanların, mezarlıkların ve tarihi eserlerin de **Ermeni vandalizmi** kurbanı olduğuna dikkat çekti ve Ermenistan'ın yaptığı tahribatlardan bahsetti.

Azerbaycan Kültür Gecesi ve Karabağ Sergisi

Gündemde Ermeni vandalizminin yanısıra Azerbaycan kültürü ile ilgili gelişmeler de dikkat çekiciydi. Washington'da; ABD-Azerbaycan Ticaret Odası tarafından desteklenen Meridian International Center'da "**Azerbaycan Kültür Gecesi**" konulu bir caz konseri ve resepsiyon gündeme taşınan bir etkinlik oldu. Yine, 5 Mayıs'ta New York'ta **Ermeni vandalizmini** anlatan bir Karabağ sergisi açılacağı da gündemde yerini aldı.

Gündemde dikkatle takip edilen bir diğere haber; Rusya, Azerbaycan ve Ermenistan arasında ulaşım konusunda kurulan **Üçlü Çalışma Grubu** idi.

Bu üç ülkenin eş başkanlığını yaptığı çalışma grubu hakkında medyada aktarılanlara göre; fikir birliğinin olduğu ancak anlaşmazlıkların da hala devam ettiği bildirildi.

Bu gelişmelerin yanı sıra; Azerbaycan ile Ermenistan arasında barış ve devlet sınırlarının belirlenmesine ilişkin görüşmeler de gündemdedi. **Azerbaycan'ın İkinci Karabağ Savaşı biter bitmez bir barış anlaşmasının imzalanmasını ve sınırların netleştirilmesi konusunda ortak bir komisyon kurulmasını açıkça desteklediğini** kaydeden Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in, **sundukları ilkelerin Ermenistan tarafından kabul edilmesini beklediği** gündemde sıklıkla vurgulandı.

Mayıs ayında, ilgili bu görüşmelerden önce de Ermenistan'ın saldırıları ara ara devam etti. Komisyon görüşmelerinden önce Ermeni silahlı kuvvetleri, **Kelbecer** ve **Başarkeçar** bölgelerindeki mevzilere ve yerleşim yerlerine ateş açtı.

AB Konseyi Başkanı Charles Michel ile Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev 22 Mayıs'ta birebir görüşme gerçekleştirdiler. Michel; **AB'nin Ermenistan-Azerbaycan ilişkilerinin normalleşme sürecini destekleme kararlılığını** yineleyerek, arabuluculuk çabalarına devam edeceğini söyledi ve İlham Aliyev'e Brüksel'de gerçekleştirdikleri bu toplantıya katıldığı için teşekkür etti.

Bu görüşme sonrasında **24 Mayıs'ta Sınır Komisyonu'nun ilk toplantısı gerçekleştirildi.** Gündemde; Azerbaycan'ın Ermenistan ile yapmış olduğu bu **devlet sınırlarını belirleme görüşmeleri** sıklıkla ön plana çıkarılan güncel konular arasındaydı. Haberlerde Azerbaycan ve Ermenistan arasında atılmış önemli bir adım olarak yerini aldı.

Litvanya Cumhuriyeti First Lady'si Diana Nausediene, Azerbaycan Ziyareti Sirasinda Uluslararası Türk Kültürü ve Mirası Vakfı'nı Ziyaret Etti.

Taraflar, Uluslararası Türk Kültürü ve Mirası Vakfı ile Litvanya arasındaki mevcut işbirliğinin yanı sıra **Litvanya'da yaşayan Tatarlar ve Karaylar'ın kültürel mirasının korunması hakkında görüş alışverişinde** bulundular. Ardından, **2022'nin "Litvanya Karayları Yılı"** ilan edilmesiyle bağlantılı olarak Vakıf, "Litvanya Karayları"na adanan bir sergi düzenledi.

Azerbaycan'ın UNESCO üyeliğinin 30. Yıldönümü dolayısıyla "Şuşa Yılı" kapsamında 22 Mayıs'ta Strasbourg'da Karabağ muğam grubunun bir konseri düzenlendi. Törende konuşan Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Avrupa Konseyi Daimi Temsilcisi Fakhraddin İsmayilov, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in talimatıyla **2022 yılını "Şuşa Yılı" ilan etti.**

Azerbaycan'ın Bağımsızlık Günü ve **Azerbaycan ile Türkiye** arasında diplomatik ilişkilerin kurulmasının **30. yıl** dönümü münasebetiyle Türkiye'deki Azerbaycan Büyükelçiliği tarafından "**Azerbaycan'ı daha yakından tanıyalım!**" adlı yeni bir proje başlatıldığı duyuruldu. Türkiye'deki Azerbaycan Büyükelçiliği'ne göre proje, Türkiye'deki üniversitelerde ve okullarda Azerbaycan odaları kurulmasını öngörüyor.

Joe Biden, İlham Aliyev'e Tebrik Mektubu Gönderdi.

Gündemde önemli bir yer tutan diğer haber ise ABD Başkanı Joe Biden'ın, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'e gönderdiği kutlama mektubu oldu. Mektupta yer alan noktalar, ABD'nin Azerbaycan'ın Güney Kafkasya bölgesinde yarattığı yeni gerçeklerin kabul edildiğinin bir göstergesi olarak basında dile getirildi. Cumhurbaşkanlığı kaynaklarınca Joe Biden'ın, ülkesinin tüm Kafkasya ve Trans-Hazar bölgesinin gelişmesine izin verecek bir barış anlaşması imzalamakla ilgilendiğini ve Azerbaycan ile Ermenistan arasındaki diplomatik temasları yoğunlaştırmaya ve Azerbaycan'ın ekonomik, ulaşım ile ilgili ve altyapısal gereksinimleri bu bölgelerde inşa etmesine yardımcı olmaya hazır olduğunu söylediği belirtildi.

Azerbaycan basını konuyla ilgili yayınladığı haberlerde; Azerbaycan'ın, Güney Gaz Koridoru aracılığıyla Avrupa'ya yılda 11 milyar metreküpe kadar gaz ihraç edebileceği, 20 milyar metreküpe ulaşma potansiyeli olduğu, Joe Biden'ın, mevcut potansiyeli genişletmek adına fırsatlardan bahsettiğini ve Azerbaycan'ın Avrupa'nın enerji güvenliğindeki rolünün farkında olduğu hususlarına yer verdi. Gündemde bu noktada Azerbaycan'ın uluslararası sistemdeki rolünün arttığı vurgusu yapıldı.

Azerbaycan-Litvanya İş Forumu Düzenlendi.

Gündemde yer alan önemli bir diğer gelişme ise **Azerbaycan – Litvanya İş Forumu** oldu. Gerçekleştirilen forumda; karşılıklı işbirliği ve enerji güvenliği konuları yer aldı. Forumda yaptığı konuşmada Aliyev; Azerbaycan'daki ekonomik büyümeden bahsettikten sonra enerji güvenliği konusuna değinerek **Azerbaycan'ın Avrupa Birliği üyeleri de dahil olmak üzere bir çok ülkenin enerji güvenliğini sağlamakta** olduğunu bildirdi. Forumda; Azerbaycan, **Litvanya şirketlerini kurtarılmış topraklara yatırım yapmaya** da davet etti. Litvanya devlet başkanı da ticari işbirliğinin her iki ülke için de özel önem taşıdığını belirtti ve iki ülke arasında **2007 yılında imzalanan Stratejik Ortaklık Ortak Bildirgesi'nin** ruhuna uygun olarak ikili ilişkileri daha da geliştirmenin menfaatlerine olduğunu ekledi.

Aliyev: "Ekonomik sürdürülebilirliğe gelince, Azerbaycan artık dış yardım veya uluslararası kredi alan bir ülke değil."

Litvanya Cumhurbaşkanı: "Azerbaycan, enerji sektöründe AB'nin güvenilir bir ortağıdır"

Azerbaycan, Uluslararası Göç İnceleme Forumu'na Eş Başkanlık Yaptı.

17-20 Mayıs 2022'de New York'taki Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde düzenlenen ilk **Uluslararası Göç İnceleme Forumu**, Küresel Göç Sözleşmesi'nin 23 hedefine adanmıştı ve uygulamada her düzeyde kazanılan deneyimi gözden geçirmek için dört etkileşimli çok taraflı yuvarlak masa toplantısını içermektedir. **Azerbaycan, Forum bünyesinde düzenlenen dört yuvarlak masa toplantısına eş başkanlık eden sekiz ülke arasında yer aldı.** Forumda; Azerbaycan Devlet Göç İdaresi Başkanı Vusal Huseynov ve Fas Krallığı BM Daimi Temsilcisi Omar Hilal'in eş başkanlık ettiği dördüncü yuvarlak masa toplantısı konuları; **ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve uluslararası işbirliği konuları** üzerinedir.

Bakü'de Su İnovasyon Forumu Yapıldı.

Azerbaycan gündeminde bu ay yer alan bir diğer konu; **Bakü Su İnovasyon Forumu** oldu. Ülkede **ilk kez** gerçekleşen forum, 17 Mayıs'ta «**Gelecek İçin Su**» sloganı ile gerçekleştirildi. Forumu yerli ve yabancı uzmanlar, firma yetkilileri ile bu alanda çalışan devlet kurumlarının çalışanları katıldı. Forumda ele alınan konulardan biri de Azerbaycan'daki su sıkıntısı oldu. Hazar Üniversitesi'nden Profesör Rovshan Abbasov, **Azerbaycan'daki nehirlerin aynı zamanda dünyadaki en değerli balıkların yaşadığı bir yer olduğunu** ve korunması gerektiğini, **2040 yılında ise Azerbaycan'ın şiddetli su sıkıntısı yaşayacak bir ülke olduğu** tehlikesini vurguladı.

MACARİSTAN

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Macaristan Hükümeti; Rusya'ya karşı yapılan petrol ve doğalgaz ambargolarını reddetti ve Ukrayna'ya silah tedarik etmeyeceklerini açıkladı. Ukrayna Krizi; bu ay Macaristan'ın gündeminde olan başlıca mesele konumundaydı. Kriz sürecinde Macaristan'ın; ülkesinin ekonomik gelişimi ve güvenliği açısından endişelendiği milli basına sıkça yansdı. Macaristan Dış İşleri Bakanı Peter Szijjarto: «Bu bizim savaşımız değil.» açıklaması yaparak, savaşın içerisine bir müttefik olarak çekilmek istemediklerini gözler önüne serdiler. Bu doğrultuda her ne kadar Ukrayna'ya silah yardımı yapmayı reddetseler de Ukrayna'nın toprak bütünlüğünü ve egemenliğini savunduklarını ve Rusya'nın askeri hareketini kınadıklarını da açıkça belirttiler.

Macaristan, Ukrayna-Rusya Savaşının Bir Müttefiki Olmak İstemiyor.

Government spokesman: Hungary continues to reject gas and oil embargo on Russia

Hungary continues to advocate Ukraine's territorial integrity, sovereignty

Macaristan'da Ulusal Meclis'i seçmek için 3 Nisan 2022'de parlamento seçimleri yapıldı. Ülkenin mevcut başbakanı Victor Orban ve partisi sağ yelpazedeki Fidesz, seçimi kazandı. Nisan ayında yapılan parlamento seçimlerinde sandalye kazanan milletvekilleri, 2 Mayıs'ta parlamentoda yeminlerini ettiler.

Dışişleri Bakanı Péter Szijjártó, 3 Mayıs'ta yaptığı açıklamada Macaristan hükümetinin Rus petrol ve doğal gazının Macaristan'a geçişini olanaksız kılacak herhangi bir yaptırım onaylamayacağını, zira bu yaptırımların altyapısının Rus teslimatlarına dayanması nedeniyle ülkenin enerji güvenliğini tehlikeye atacağını söyledi.

Szijjártó: «“Doğu'daki veya Batı'daki insanların ne düşündüğü umurumuzda değil. Rus ham petrolü olmadan ekonomiyi yürütmek şu anda fiziksel olarak imkansız olduğundan, bu gerçek bir enerji güvenliği sorunudur.”» dediği basına yansdı.

FM Szijjártó: Hungarian Economy Can't Physically Operate Without Russian Oil

Macaristan, Özbekistan ve Kırgızistan ile İşbirliğini Geliştiriyor.

FM Szijjártó: Hungary, Kyrgyzstan Ready to Advance Cooperation

FM Szijjártó: Hungary, Uzbekistan to Launch Cooperation Programs

Macaristan Dışişleri ve Ticaret Bakanı Peter Szijjártó; Macaristan ve Özbekistan hükümetleri arasında ekonomik işbirliği komitesinin 7. toplantısının ardından bir basın toplantısı düzenledi ve toplantıda; iki ülke arasında nükleer enerji, su yönetimi, tarım ve sınır kontrolü alanlarında büyük ölçekli işbirliği programları başlatacağını aktardı. Bahsi geçen basın toplantısında; Szijjártó; Afgan sınırına atıfta bulunarak, "Avrupa'nın terörizmin ve aşırılıkçı ideolojilerin yayılmasını destekleyebilecek daha fazla göç dalgasını önlemede hayati bir çıkarı var" dedi. Bu noktada, Avrupa Birliği'nin Orta Asya'daki sınır savunma çabaları için ayrılan miktarı iki katına çıkarması gerektiğini söyledi. Bakan, su yönetimi ve tarımla ilgili olarak, Türk Konseyi üye devletlerinin kuraklığı önlemekle görevli bir enstitü kurmayı kabul ettiğini kaydetti

Bakan Péter Szijjártó 4 Mayıs'ta Bişkek'te yaptığı açıklamada, Macaristan ve Kırgızistan'ın yakın zamanda işbirliğini stratejik bir ortaklığa yükselttiğini ve ilişkilerini daha da ilerletmek için gerekli kararları aldıklarını da söyledi.

Katalin Novák, Macaristan'ın En Genç ve İlk Kadın Cumhurbaşkanı Olarak Göreve Başladı.

10 Mayıs'ta parlamento tarafından Macaristan'ın ilk kadın Cumhurbaşkanı seçilen Katalin Novák'ın göreve başlama töreni 14 Mayıs'ta gerçekleştirildi. Katalin Novák'ın: «Her Macar bana güvenebilir ve ben de her Macar'a güvenirim.» ifadeleri basındaki haberlerde yerini aldı. Katalin Novák; Macaristan'ın yalnızca en genç devlet başkanı değil, aynı zamanda ilk kadın Cumhurbaşkanı oldu.

Muhalefet İttifakının Başbakan Adayı Péter Márki-Zay, Yeni Bir Sivil Parti Kuracağını Açıkladı.

Péter Márki-Zay'in; Herkesin Macaristan Hareketi'nin ve sivillerin, çıkarlarını bir parti aracılığıyla savunamadıkları için muhalefet ittifakı içindeki seçim kampanyasında birçok dezavantaja maruz kaldıklarını savunduğu, gündemdeki haberlerde yerini aldı.

Viktor Orbán, Beşinci Başbakanlık Dönemine Başlayacak.

Viktor Orbán beşinci kez Macaristan'ın bir sonraki başbakanı olarak yemin etti ve önümüzdeki dört yıl için planlarını açıkladı. Göreve başladıktan sonra yaptığı konuşmada, Macaristan'ı Ukrayna'daki savaşın dışında tutmak ve ülkenin barış ve güvenliğini sağlamanın önümüzdeki on yılın ana görevi olacağını söyledi. Başbakan Orbán, önümüzdeki on yıl boyunca Avrupa Birliği üyesi olarak kalmanın Macaristan'ın çıkarına olduğunu söyledi. 2010 yılından bu yana hükümet başkanı olan Fidesz lideri 27'ye karşı 133 oyla seçildi. Viktor Orbán şimdi beşinci başbakanlık dönemine başlayacak.

İktidardaki Fidesz Partisi'nin grup lideri Salı günü parlamentoda yaptığı konuşmada, gelen hükümetin yapısının seçmenlerin beklentilerini ve Macaristan'ın ulusal çıkarlarını yansıttığını söylerken;

Radikal muhalefet partisi Mi Hazánk (Vatanımız) Partisi'nin genel başkan yardımcısı Dóra Dúró'nun yaptığı açıklamada, Viktor Orbán'ın yeni hükümetinin yapısının Macar toplumunun ihtiyaçlarını veya önceliklerini karşılamadığı şeklindeydi.

Adalet Bakanı Judit Varga Budapeşte'deki Muhafazakar Siyasi Eylem Konferansı'na (CPAC) yaptığı açıklamada , "Batılı siyasi seçkinlerin gözünden kaybolan bir yaklaşım olan anavatanımızın ve Macar halkının korunmasından başka hiçbir şey odağımızda tutulmuyor" dedi.

Macaristan'ın Odağı: Ulusal Güvenlik

Başbakanlık Kabine Ofisi şefi Antal Rogán, önümüzdeki on yılın ana zorluğunun Rus-Ukrayna savaşı olacağı ve Macaristan'ın egemenliğini savunmaya en büyük önceliği vereceği için, sivil ulusal güvenlik hizmetlerinin hükümet merkezine entegre edileceğini söyledi.

“Tüm Macarları Temsil Etmeyi, Önceliğim Olarak Görüyorum.”

Cumhurbaşkanı Katalin Novák anavatan ile ülke sınırları dışında yaşayan Macarlar arasındaki bağların "kesilemez" olduğunu söyledi Transilvanya'da yaşayan Macarların kimliklerini korumaları halinde Romanya'nın ilerlemesinde rol oynayabileceklerini söyledi. Basında yer alan bu ifadelerin ardından, Romanya Dışişleri Bakanlığı, hiçbir devletin diğer devletlerin vatandaşları için haklar formüle edemeyeceği uyarısında bulundu.

Novak'ın ise twitterda yaptığı paylaşımında: «Macaristan Cumhurbaşkanı olarak, birinin sınırların içinde mi yoksa ötesinde mi yaşadığı benim için hiçbir fark yaratmadığından, tüm Macarları temsil etmeyi önceliğim olarak görüyorum. Macarlar Macarlardır, nokta.» ifadesi, gündemde yerini aldı.

Macaristan: 700.000 Ukraynalı Mülteciyi Ağırladık.

Avrupa Komisyonu'nun Ukrayna'dan savaş mültecilerini kabul eden beş AB ülkesine yardım etmek için toplam 248 Milyon Euro sağlayacağını duyuruldu. Basında kararın Macaristan için de geçerli olduğu bildirildi ve Macaristan da Ukraynalı mülteciler için AB Acil Yardımı aldı. Macaristan Dış İşleri Bakanı; daha önceki açıklamalarında Ukrayna'ya yardım etmek için tüm zamanların en büyük yardım programını başlattıklarını ve yaklaşık 700.000 mülteciyi ağırladıklarını söylemişti.

Macaristan, Ulus Esaslı Politikalar Uygulamaya Devam Edecek

Başbakan yardımcısı Zsolt Semjén, parlamentonun ulusal uyum komitesi önünde yaptığı bir oturumda Macaristan'ın ulus politikası programlarını uygulamaya devam edeceğini söyledi. Macaristan'ın yurtdışındaki Macar topluluklarına yönelik 2010'da temelleri atılan politikasında istikrarlı olduklarını kanıtladıklarını belirtti. Bunun için güçlü bir ekonomi ve diplomasiye sahip ülkenin varlığının yanında ulusal kimliklerini koruma becerisine sahip etnik Macar topluluklarının da gerektiğini söyledi. Bu kapsamda aday; «ulusun yasal birliğini» inşa etmeyi hedefledikleri çifte vatandaşlık programına değindi. Program kapsamında 1.1 milyondan fazla etnik Macar'a tercihli Macar vatandaşlığı verildiğini açıkladı.

Justice Min: Govt Sees Hungary's Future in EU

Gündemde sıklıkla AB vurgusu da yer aldı. Yeni kurulan hükümetin AB ile yakınlığının devam edeceği, haberlerde sıkça değinilen diğer bir konu oldu. Adalet Bakanı Judit Varga yaptığı bir açıklamada, hükümetin Macaristan'ın bugününü ve geleceğini Avrupa Birliği'nde görmeye devam ettiğini söyledi.

Bölgesel kalkınma ve Avrupa Birliği fonlarının kullanımını için yeni bir bakanlığa liderlik etmeye aday olan Tibor Navracsics de aynı gün yaptığı açıklamada, bakanlığının en büyük önceliğinin AB anlaşmalarının imzalanması olacağını söyledi.

Macaristan'da Anayasa Değişikliği

Macaristan gündeminde tartışılan bir diğer konu 10. Anayasa değişikliği oldu. Macar haber ajansı MTI'nin bildirdiğine göre; milletvekilleri Macaristan Anayasasında yapılacak 10. değişikliği tartıştılar. Anayasa değişikliği önerisi, hükümetin olağanüstü hal ilan etme yetkisini komşu ülkelerdeki savaş veya insani felaket durumlarını kapsayacak şekilde genişletiyor. Değişiklik önerisinin Ukrayna Krizi üzerine göz önüne alındığı medyaya yansıyan önemli yorumlardan oldu. Nitekim bu değişikliğin kabulünün ardından ülkede 25 Mayıs 2022 günü olağanüstü hal ilan edildi.

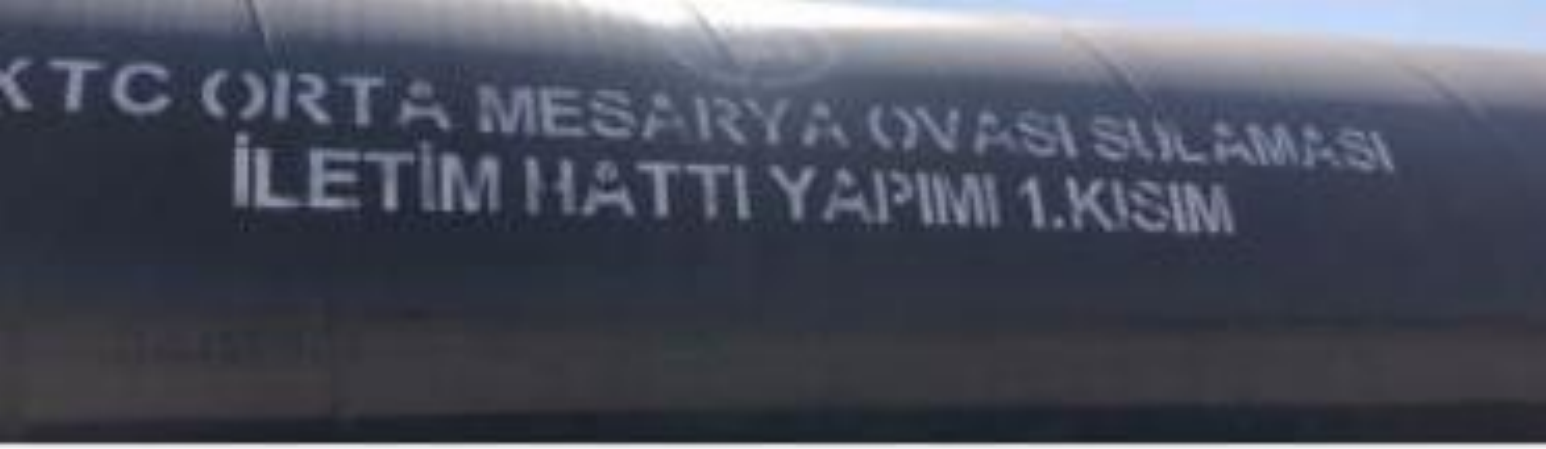

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde Mayıs ayı gündeminde ilk olarak göze çarpan; KKTC Orta Mesarya Ovası Sulaması İletim Hattı oldu. Türkiye'den K.K.T.C.'ye su temin projesinin önemli bir ayağı olan suyun tarımsal alanda kullanılması için önceden başlanan çalışmaların, tamamlanan bu projenin hayata geçirilmesi için yapılan altyapı projeleri ile sürdüğü aktarıldı.

Gündemde; Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın açıklamalarına da yer verildiği gözlemlendi. Pençe Kilit Operasyonu hakkında açıklama yapan Hulusi Akar'ın, Yunanistan'ın Ege Denizi tutumu karşısında «*ne bizim ne de Kıbrıslı kardeşlerimizin haklarını çiğnetmeyeceğiz*» ifadeleri, K.K.T.C. basınında önemli bir yer tuttu.

**“EN KISA SUREDE
HÜKÜMETİN
OLUŞUMUNA YÖNELİK
GEREKLİ
GÖREVLENDİRMİYİ
YAPACAĞIM”**

Hükümet İstifa Etti

Önemli bir gelişme hükümetin istifası oldu. Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın, hükümetin istifası üzerine yeni görevlendirme yapması beklenirken başlangıçta Ulusal Birlik Partisi (UBP), Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP) ve Halkın Partisi (HP) partilerinin hükümet kurma çalışmaları üzerine görüştüğü bildirildi. Ardından Tatar; konuyla ilgili siyasi partilerle bir araya gelerek görüşme başlattı. Görüşme sonrasında açıklama yapan Tatar, siyasi partilerle etraflıca fikir alışverişinde bulunulduğunu, erken seçim hususunu dile getirmenin ise alternatif olmadığını belirtti. En kısa sürede hükümetin devamlılığı için yeni görevlendirmeleri yapacağını aktaran Tatar; daha sonra hükümet kurma görevini Ünal Üstel'e verdi. Halkın Partisi (HP) Genel Başkanı Kudret Özersay, Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın hükümeti kurmakla görevlendirdiği Ünal Üstel ile hükümet kurma görüşmesi yapmayacaklarını belirterek, “*Cumhurbaşkanı'nın demokratik teamüllere aykırı bir biçimde görevlendirme yaptığını*” savundu.

- Ersin Tatar'ın hükümet kurma görevini Ünal Üstel'e vermesi siyasi çevrelerce rahatsızlık uyandırdı. Basında yer alan haberlerde; «**Seçilenlere değil başkalarına görev verilmesi**» başlıklı haberler göze çarptı.

- 12 Mayıs'ta; Bakanlar Kurulu olağanüstü bir şekilde toplanarak yeni kabineyi açıkladı. UBP Girne Milletvekili Ünal Üstünel Başbakanlığındaki UBP-DP-YDP Hükümeti, Cumhurbaşkanı Ersin Tatar tarafından onaylandı.

- Hükümet kurma sürecinin, muhalefet partilerince yok hükmünde görülerek eleştirilere maruz kaldığı ve demokratik yollardan uzaklaşıldığı ifadeleri ile birlikte basına yansdı.

• Konuyla ilgili Bağımsızlık Yolu Partisi; 12 Mayıs'ta Cumhurbaşkanlığı önünde bir basın açıklaması yaparak Ersin Tatar'ın kararını eleştirdi. Ana muhalefet Cumhuriyetçi Türk Partisi (CTP)'nin de UBP-DP-YDP Koalisyon Hükümeti'nin güven oylaması öncesinde Meclis önünde eylem düzenleyerek «Hükümete ve Müdahalelere Hayır» sloganları attığı haberleri basında yer aldı.

• Aynı gün; Başbakan Ünal Üstel başkanlığında UBP-DP-YDP koalisyon hükümeti, Meclis'ten 29 kabul, 20 ret oyuyla güvenoyu aldı.

KKTC’de 4 sol Parti (*Toplumcu Demokrasi Partisi (TDP)*, *Toplumcu Kurtuluş Partisi Yeni Güçler (TKP)*, *Birleşik Kıbrıs Partisi (BKP)* ve *Yeni Kıbrıs Partisi (YKP)*) **Türkiye’nin Lefkoşa Büyükelçiliği önünde bir eylem gerçekleştirdi.** Koalisyon hükümetinin güven oylamasını eleştirmek için gerçekleştirilen eylemde; **Türkiye’yi işgalcilikle suçlayan ve Kıbrıs’tan ayrılmasını talep eden pankartların açılması,** gündemi sarsan olaylar arasında yer aldı. KKTC’de yer alan pek çok örgüt, sendika ve kuruluşların bu eylemi kınadığını ve sınırları aşan hiçbir eylemin yanında olmadıklarını belirtti. KKTC basınında, Türkiye’ye karşı öfke, kin ve nefret içeren bu ifadelerin kınandığı başlıklar geniş bir şekilde yer aldı.

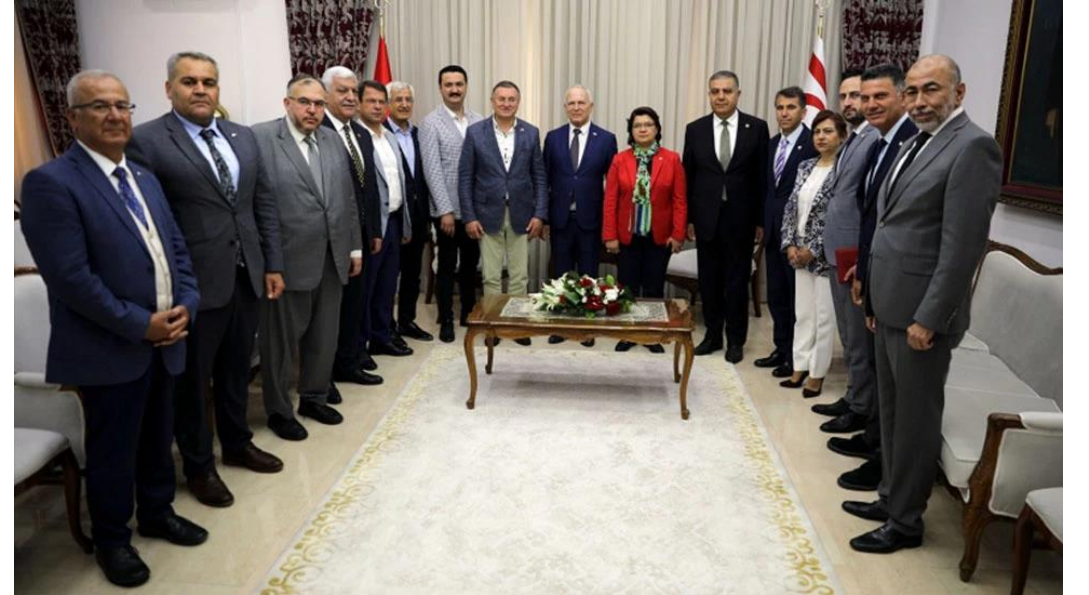
Halkın Partisi

Yaşanan olaylar üzerine Halkın Partisi (HP), demokrasiye ve devlete sahip çıkmak, Kıbrıs Türk halkına yaşatılan demokrasi bunalımlarını kabul etmemek şeklinde açıkladığı sebepler nedeniyle «sinei-i millet» kararı alarak parti milletvekillerinin bir hafta içerisinde görevlerinden istifa edeceklerini duyurduğu haberler de gündemde yer bulan bir başka husustu.

Gündem içerisinde bir diğer gelişme yerel yönetimler arasında yaşandı. Girne Belediyesi ile Gaziantep Büyükşehir Belediyesi arasında zeytin ve zeytincilik alanında ortak çalışma kararı alındı. Ziyarete Girne Belediyesi ile Gaziantep Belediyesi ilişkileri yanı sıra Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği (KTBB) ile Türkiye Belediyeler Birliği (TBB) arasındaki protokol neticesindeki gelişme ve işbirlikleri ele alındı.

Meclis Başkanı Töre, Hatay Deniz Otobüsü'nün uluslararası sulardaki ilk seferini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne düzenlemesi nedeniyle ülkede temaslar yapan heyeti kabul etti. Cumhuriyet Meclisi'nden verilen bilgiye göre, heyette, Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Lütfü Savaş, CHP Hatay Milletvekilleri İsmet Tokdemir, Mehmet Güzelmansur, Suzan Şahin ve Serkan Topal'ın yanı sıra Hatay'a bağlı Arsuz İlcesi Belediye Başkanı Asaf Güven, Samandağ İlçesi Belediye Başkanı Refik Eryılmaz ve İyi Parti, Saadet Partisi ve Gelecek Partisi yetkilileri yer aldı.

GÜNGÖRDÜ GAZİANTEP'TE TEMASLARDA BULUNDU

“2022 Yılı T.C. ile K.K.T.C. Hükümeti Arasında İktisadi ve Mali İşbirliği Anlaşması” Resmi Gazete’de yayınlanarak gündemde yerini alan bir başka husus oldu. Anlaşma kapsamında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti’nin; K.K.T.C.’ye 3 milyar 200 milyon TL’ye kadar olmak üzere Türk Lirası cinsinden hibe yardımında; 1 milyar 50 milyon TL’ye kadar da kredi yardımında bulunacağı açıklandı.

Gündemi meşgul eden bir diğer husus yangınlar oldu. Şiddetli rüzgarla birlikte bölgede bir çok yangın meydana geldi. Polis Genel Müdürlüğü'nün açıkladığı verilere göre; Güzelyurt, Girne, Gazimağusa ve İskele bölgelerinde pek çok yerde yangın meydana geldi. Yangınların doğal yollarla meydana geldiği haberlere yansdı.

Ekonomik anlamda da ülkenin zor günler geçirdiği basında yer alan haberler içerisindeydi. İlgili haberlerde; Başbakan Ünal Üstel'in Meclis'te yaptığı konuşmasında, muhalefet partilerine kendilerine destek olmaları çağrısında bulunduğu ve ülke ekonomisinin zaten iyi ilerlemediği bu süreçte birlik ve beraberlik vurgusu yaptığı aktarıldı.

Ersin Tatar, Türkiye'deki Öğrencilerin Daveti İle Çevrimiçi Bir Görüşme Gerçekleştirdi.

Cumhurbaşkanı Ersin Tatar, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'nin katılımcılarıyla Uluslararası İlişkiler Bölümü ve Yeni Dünya Uluslararası ilişkiler Topluluğu'nun etkinliğinde, "Uluslararası Politikada Kıbrıs ve Doğu Akdeniz" konulu çevrimiçi görüşme gerçekleştirdi. Kıbrıs konusundaki bilgisini, deneyimini ve savunduğu siyasete dair görüşlerini paylaşması adına, öğrencilerin davetiyle çevrimiçi gerçekleşen görüşmede Cumhurbaşkanı Tatar, KKTC'de mücadeleye devam etmekte olduğumuzu belirtti.

Tatar: «Gelecekte, Doğu Akdeniz'deki Türk nüfusunun daha güçlü ve emin adımlarla milli egemenliğini inşa etmesi önemlidir» ve «Mustafa Kemal Atatürk'ün; "Kıbrıs'a dikkat edelim, Yunan eline düşmesin" sözünün her zaman hatırlandığı» ifadelerinde bulundu.

KAZAKİSTAN

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Kazakistan Cumhurbaşkanı Kasım Cömert Tokayev ile Cumhurbaşkanı Erdoğan bir müzakere gerçekleştirdi. Tokayev resmi bir törenle karşılandı. Görüşmede, siyasi, ticari, ekonomik, kültürel ve insani alanlarda bağların güçlendirilmesine özel önem verilerek, Kazak-Türk stratejik ortaklığının geniş bir konu yelpazesini tartışıldı, küresel ve bölgesel gündemin konuları değerlendirildi. Kazakistan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı kendi ülkesine davet etti. Erdoğan ise sonbaharda Kazakistan'a bir ziyaret sözü verdi. Tokayev ile Erdoğan birlikte tenis oynadılar. Tokayev ayrıca Anıtkabir onur konukları defterini de imzaladı.

Erdoğan ve Tokayev bir müzakere gerçekleştirdi.

Almatı'da kadınların emeklilik yaşının düşürülmesi için miting düzenlendi.

Almatı Gandhi Parkı'nda kadınların emeklilik yaşının düşürülmesi talebiyle bir miting düzenlendi. Kazakistan'da kadınların şu anki emeklilik yaşı 60.5'tir ve 2027'de kademeli olarak 67'ye ulaşacaktır. Mitingler, Nur-Sultan, Aktöbe, Taraz, Kostanay ve Semey gibi Kazakistan'ın diğer şehirlerinde de yapıldı. Protestocular, hükümetin kadınların emeklilik yaşını 58'e düşürmesini talep etmektedir. Eylemlere 30 binden fazla insanın katıldığı gazetelere yansıyan bir husus oldu. Ayrıca 574 bin kişinin de emeklilik yaşının düşürülmesi için çevrimiçi imza verdiği bildirilmiştir

Anayasa değişikliklerine oy verirlerse Kazakistanlılar in hayatında neler değişecek?

5 Haziranda Kazakistan, ÷lke tarihindeki ikinci cumhuriyet referandumuna ev sahipliği yapacak. 1995 yılında olduğu gibi bu referandumun nedeni de ÷lkenin temel kanununa yapılan değişiklik ve ekleme taslakları olacaktır.

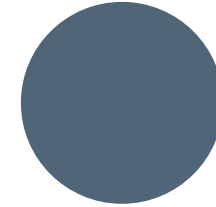
Devlet sekreterliği yeni düzenlemeyle beraber anayasada, toprak ve toprak altı, su, bitkisel, hayvansal ve diğer doğal kaynakların kesin ve net olarak halka ait olduğunun vurgulanacağı ve halk adına mülkiyet hakkını devletin kullanacağı şekilde açıklamada bulundu. Ayrıca değişiklik teklifinde yer alan milletvekillerinin %30'unun parti listesine göre değil de bölgesel çevrelerden seçilmesi hususunun temsil sistemini kuvvetlendireceği iddia edilmektedir.

ABD'den bir yönetim heyeti 23-27 Mayıs tarihlerinde Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Tacikistan'ı ziyaret etmiştir. Heyete Güney ve Orta Asya işlerinden sorumlu Dışişleri Bakan yardımcısı Donald Lu başkanlık etmiştir. ABD delegasyonunun, Kazakistan'daki reformları ve kadınların güçlendirilmesi de dahil olmak üzere insan haklarının korunmasını görüşmek üzere üst düzey yetkililer ve sivil toplum temsilcileriyle bir araya geldiği bildirilmiştir.

Dışişleri Bakanlığı gezinin amacının daha bağlantılı, müreffeh ve güvenli bir Orta Asya yaratmak için ortak çabaları ilerletmek olduğunu belirtmiştir.

ABD heyetinin, Kazakistan'da son yapılan reformlardan memnuniyet duydukları husus da gündeme yansıyan bir başka gelişmedir.

ABD heyeti Kazakistan ve diğer Orta Asya ülkelerini ziyaret etti.

ÖZBEKİSTAN

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Belarus Devlet Başkanı Lukaşenko, eski SSCB ülkelerinin birlik devletine katılacağını iddia etmesine karşılık, Özbekistan Dışişleri Bakanlığı bir açıklama yapmıştır. Yapılan açıklamada “*Son zamanlarda, olayları haber vermede nesnel ve tarafsız olduklarını iddia eden bazı yabancı yayınlar, Birlik Devletinin genişlemesi ve Özbekistan Cumhuriyeti'nin ona katılmasıyla ilgili yabancı ülke liderlerinin temelsiz açıklamalarını tekrarlamaya devam ediyor*” denildi. Yapılan açıklamada ayrıca bu tür haberlerin yabancı ortaklarla olan iş birliğini zayıflattığına dikkat çekildi. Son olarak Özbekistan Cumhuriyeti'nin, yalnızca ulusal çıkarlara dayalı olarak, ülkenin bağımsızlığını ve egemenliğini sağlamak için, seçilen bağımsız kalkınma yolunu kararlılıkla izlemeye devam edeceği de vurgulandı.

Özbekistan Dışişleri Bakanlığı, cumhuriyetin Birlik Devletine katılma olasılığı hakkındaki varsayımlara yanıt verdi.

Özbekistan'da Anayasa Komisyonu Kuruldu.

Özbekistan'ın Ali Meclisi yeni bir anayasa yapmak için komisyon kurdu. Komisyonda milletvekilleri, senatörler, Özbekistan'ın tüm bölgelerinin temsilcileri, sivil toplum kuruluşları, hukukçular, siyaset bilimciler ve diğer uzmanlar yer almaktadır.

Şevket Mirziyoyev Kırgızistan Cumhurbaşkanı ile Görüştü

Özbekistan Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev Kırgızistan Cumhurbaşkanı Sadık Caparov ile sınır meselelerini konuştu. Sınırların yanı sıra ticaretin artırılması, endüstriyel iş birliği, ulaşım ve ticaret konularında ortak alt yapı projelerinin geliştirilmesine de değinildi. Liderler iki ülke arasındaki ticaretin üçte bir oranında artmasından memnuniyet duyduklarını belirtmiş, bir sonraki Orta Asya devletlerinin olağan istişare toplantısı için gündem oluşturmanın önemine dikkat çekmiştir.

Özbekistan Türk Devletleri Ulusal İnsan Hakları Kurumları ve Ombudsmanları Derneği kuruluş toplantısına katıldı.

12 Mayıs 2022 tarihinde Bursa'da Türk Devletleri Ulusal İnsan Hakları Kurumları ve Ombudsmanları Derneği Kurulmuştur. Bu tarihi etkinlikte Özbekistan'ı, Ali Yasama Meclisi Başkan Yardımcısı Akmal Saidov temsil etmiştir. Bu yıl Türkiye ile Özbekistan diplomatik ilişkilerinin otuzuncu yılını, stratejik ve ortaklık ilişkilerin kurulmasının da beşinci yılını kutlamaktadır.

2022 yılında Türk Devletleri Teşkilatı'nın ilk zirvesine Özbekistan ev sahipliği yapacak.

Kurulan dernekle aşağıdakiler amaçlanmaktadır;

- Ombudsman'ın faaliyetleri ve Türkçe konuşan ülkelerin ulusal insan hakları kurumları hakkında farkındalık yaratmak;
- Ortak eğitimler, seminerler, projeler düzenleyerek insan hakları alanında bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmak;
- İnsan hakları alanında ortak eğitimler ve seminerler, bilimsel araştırmalar yürütmek;
- İnsan haklarının korunması ve geliştirilmesi alanında uluslararası ve bölgesel mekanizmalarda işbirliği fırsatlarının genişletilmesi.

TÜRKMENİSTAN

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

Türkmenistan'da kadınlara yönelik yasaklar...

Türkmenistan'da el ele tutuşan insanlar gözaltına alınıyor ve kadınların makyaj yapması yasaklanıyor. Devlet başkanının değişmesinden sonra yetkililer vatandaşların görünüşünü ve davranışlarını ciddiye almıştır.

Serdar Berdimugamedov'un iktidara gelmesinden sonra özellikle kadınlar olmak üzere Türkmenistan'da yaşayan insanlar üzerinde kontrol arttı. Polisler geleneksel sosyal normları bozduğu iddiasıyla toplumsal alanda el ele tutuşanları göz altına aldı. Ülkede ayrıca Nisan ayından bu yana kadınlara, silikon yöntemiyle dudak ve göğüs büyütme, dövme, takma tırnak ve kirpik takma yasaklanmıştır. Söz konusu kuralları ihlal edenlere para cezası dahil olmak üzere birtakım cezalar verilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca lise öğrencilerine manikür ve pedikür, kadınların arabaların ön koltuklarına oturması da yasaklanmıştır.

Türkmenistan Kazan 2022 Zirvesine Katıldı

Türkmenistan temsilcileri 19-21 Mayıs tarihlerinde Tataristan'ın başkenti Kazan'da düzenlenen Sekizinci Uluslararası Ekonomi Zirvesi Rusya-İslam Dünyası etkinliklerine katılmıştır. Geleneksel olarak zirve, Rusya bölgeleri ile İslam dünyası ülkeleri arasındaki ekonomik etkileşim için etkili bir platformdur. Burada işbirliği ve ortak projelerin uygulanması konuları tartışılmakta, ekonomik fırsatlar ve yatırım potansiyeline dair sunumlar yapılmaktadır.

Zirvenin ana konusu paylaşım ekonomisi ve helalin ortak yararı olmuştur. Alt başlıklar ise İslami finans ve ortak bankacılık, bilinçli tüketim, diplomasi, bilişim endüstrisi, girişimcilik ve yatırımdır. Forum kapsamında, Rusya Helal Expo 2022 sergisi, yıllık Makine İmalatı Küme Forumu, Dünya Helal Günü ve Volga Bulgaristan'ın İslam'ı kabulünün 1100. Yıl dönümüne adanan etkinlikler düzenlenmiştir.

Vladimir Putin, Serdar Berdimuhamedov'a Dostluk Nişanı verdi.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, Türkmenistan Devlet Başkanı Serdar Berdimuhamedov'a dostluk nişanı verdi. İlgili kararneme 18 Mayıs'ta resmi yasal bilgilerin internet portalında yayınlandı.

Belgede, "Rusya Federasyonu ile Türkmenistan arasındaki stratejik ortaklığın güçlendirilmesine büyük katkılarından dolayı Serdar Gurbangulyevich Berdimuhamedov'a Dostluk Nişanı verilmiştir" denilmektedir.

KIRGIZİSTAN

Mayıs Ayı Gündemi

**Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi
(TÜRKMER)**

**Kazakistan'daki barışı
korumak için Kırgızistan
ordusuna ek ödeme yapılacak.**

Kırgızistan kabinesinin aldığı karara göre Kırgızistan, Kazakistan'da bulunan barış gücündeki askerlerine ek ödeme yapacak. Bu haber barış gücü askerlerinin bir süre daha Kazakistan'da kalacağına işaret etmektedir.

Kırgızistan'da Anayasa Günü

5 Mayıs'ta Kırgızistan Anayasa gününü kutlamıştır. Bağımsızlık yıllarında ülkenin anayasası 12 kez değişmiştir. Yeni değişikliğin kabulüne ilişkin son referandum 11 Nisan 2021 yılında yapılmıştır. Halkın %79.74'ü evet demiştir. Katılım oranı ise %37.07 olmuştur. Haberde, Kırgızistan'ın ilk anayasasının 1929 yılında yapıldığını çok az kişinin bildiği belirtilmektedir.

Yararlanılan Kaynaklar

525. Gazete (<https://525.az/>)

Azer News (<https://www.azernews.az/>)

Bakü Haber (<https://www.baki-xeber.com/>)

The Budapest Times (<https://www.budapesttimes.hu/>)

Hungary Today (<https://hungarytoday.hu/>)

Blikk (<https://www.blikk.hu/>)

Kıbrıs Volkan Gazetesi (<https://kibrisvolkan.net/>)

Kıbrıs Gazetesi (<https://www.kibrisgazetesi.com/>)

Kıbrıs Postası (<https://www.kibrispostasi.com/>)

Inform Buro (<https://informburo.kz/>)

Nuz (<https://nuz.uz/>)

Meduza (<https://meduza.io/>)

Turkmen Portal (<https://turkmenportal.com/>)

Хроника Туркменистана (<https://www.hronikatm.com/>)

АКИ Press (<https://kg.akipress.org/>)

24KG (<https://24.kg/>)

Görseller yararlanılan kaynaklardan derlenmiştir.